

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТІЙКИХ СТАРТАПІВ У МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСІ

Бутенко Олена

к.е.н., доцент

olena.butenko@hneu.net

Кот Олена

к.е.н., доцент

olena.kot@hneu.net

Горобинська Маріанна

gorobinskayam@gmail.com

Кафедра міжнародної економіки і менеджменту

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

Анотація. Дослідження присвячене інноваційним підходам до створення екологічно стійких стартапів у малому та середньому бізнесі в Україні. Проаналізовано основні тенденції впровадження екологічних технологій, зокрема використання відновлювальних джерел енергії, екологічно чистих матеріалів та циркулярної економіки. Визначено стан реалізації цих підходів в Україні, їх основні проблеми та перспективи розвитку в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: екологічна стійкість, інноваційні підходи, малий бізнес

Введення. У сучасному світі екологічна стійкість стає ключовим фактором для бізнесу, зокрема для малого та середнього підприємництва (МСП). Зростаючий попит на екологічно чисті продукти та послуги, а також посилення регуляторних норм щодо охорони довкілля стимулюють підприємства адаптуватися до нових умов. Інноваційні підходи у створенні екологічно стійких стартапів відкривають перспективи для зміцнення конкурентоспроможності, залучення інвесторів та забезпечення довготривалого розвитку. Малий і середній бізнес відіграє ключову роль у багатьох економіках світу, сприяючи створенню робочих місць та інновацій. Проте саме цей сектор найменше готовий до впровадження екологічних стандартів через обмежені ресурси та недостатню поінформованість. Дослідження інноваційних підходів до створення екологічно стійких стартапів є важливим для подолання цих викликів, формування нових бізнес-моделей та інтеграції стійких практик.

Мета та задачі дослідження. Аналіз інноваційних підходів до створення екологічно стійких стартапів у малому та середньому бізнесі в Україні, оцінка їх поточного стану впровадження, виявлення основних проблем і перешкод, а також визначення перспектив для подальшого розвитку та інтеграції екологічних практик у бізнес-середовище.

Результати дослідження і їх обговорення. Вітчизняні науковці активно досліджують ці питання, пропонуючи підходи для підвищення стійкості бізнесу в Україні. Так, Іващенко А. у своїй роботі [1] акцентує увагу на впровадженні

цифрових інструментів, таких як Big Data та IoT, які сприяють підвищенню економічної ефективності бізнесу та зменшенню екологічного сліду. Зінченко О. А. [2] досліджує зелене брендування, яке допомагає підвищувати лояльність споживачів через екологічну місію та прозорість виробництва. Боровик Ю. Т., Єлагін Ю. В., Полякова О. М. [3] аналізують концепцію «зеленої економіки» як інструмент для скорочення відходів і ефективного використання ресурсів. Таким чином, напрацювання українських авторів формують вагоме теоретичне та практичне підґрунтя для впровадження інноваційних рішень у напрямку екологічної стійкості бізнесу. Окрім цього, актуальним є пошук способів для зменшення екологічного сліду підприємств через впровадження інноваційних екологічних матеріалів, а також зміна підходів до виробництва з акцентом на екологічний дизайн.

Маючи на увазі ці аспекти, можна представити інноваційні підходи, які вже активно впроваджуються в українському бізнес-середовищі, та оцінити стан їх реалізації на практиці. В оновленому Global Startup Ecosystem Index 2024, який оголосив дослідницький центр StartupBlink, Україна здобула 46-те місце зі 100 країн світу. StartupBlink надає послуги з розвитку екосистеми та індивідуальний аналіз глобальної інноваційної економіки, а в умовах повномасштабної війни в Україні розвиток стартап-екосистеми є надважливим завданням.

Global Startup Ecosystem демонструє вибірку з понад 150 000 стартапів, для більш ніж 1000 міст та 100 країн світу. Ця вибірка оновлюється щорічно з 2017 року і ранжує стартапи на основі залучення, фінансування та кількості працівників. Оцінка SB показує, де кожна одиниця займає місце на глобальному рівні, а також в їх екосистемі, регіоні та індустрії. Карта для України включає вибірку з 633 технологічних компаній, 2 стартапи з яких, перевищили оцінку в 1 мільярд доларів США та отримали звання unicorn. Після падіння на 16 пунктів у 2022 році країна піднялася на 3 пункти до 46-го місця, продовжуючи позитивну динаміку другий рік поспіль. У Східній Європі Україна піднялася на три позиції до першої десятки регіонального рейтингу, випередивши Латвію (10 місце) та Хорватію (11 місце). Міста Київ, Львів та Харків входять до топ-1000 міст цього рейтингу, що свідчить про активний розвиток стартап-екосистем у цих містах [4].

Український фонд підтримки стартапів підтримує проекти, які можуть бути використані для воєнної та післявоєнної модернізації в рамках програми «Відновлення України», зокрема в рамках проекту «Seeds of Bravery». Seeds of Bravery - це проект вартістю €20 мільйонів, який фінансується Європейським Союзом у рамках Європейської інноваційної ради (EIC) для підтримки українських технологічних стартапів, які наближають їх до ЄС [5].

Сьогодні українські стартапи демонструють технології, спрямовані на сталий розвиток, від екологічного пакування до систем енергомоніторингу. У 2024 році Google оголосив про відбір українських стартапів для фінансування в рамках ініціативи з підтримки розвитку української стартап-екосистеми в умовах війни. Фонд підтримки від Google надає кожному з відібраних стартапів по \$100 тисяч для масштабування їхніх проектів та створення основи для післявоєнного

відновлення України. Серед стартапів, які отримали фінансування, є проєкти від дронів для пошуку мін до CRM-систем для оптимізації робочого процесу [5].

Запуск та розвиток еко-стартапів показує всьому світові технологічну й інноваційну Україну. Український стартап FoodBIOPack розробляє біорозкладне та їстівне пакування, посуд та столові прибори. Основою всіх виробів є натуральні харчові компоненти, які містять білки, полісахариди та жири. Українські стартапи Getpin, Uspasy та Howsow стали переможцями конкурсу Glovo Startup Lab. Стартап Getpin пропонує SAAS-інструмент на базі штучного інтелекту, який допомагає компаніям збільшувати продажі завдяки клієнтам, які шукають товари та послуги поблизу. Стартап Uspasy створює єдиний цифровий робочий простір, який дозволяє організувати щоденні процеси малого та середнього бізнесу. Стартап Howsow направлений на розробку рішень, що містить апаратне та програмне забезпечення на базі штучного інтелекту, яке могло б підвищувати продуктивність ферм.

Нижче наведена табл.1, що ілюструє ключові інноваційні підходи до створення екологічно стійких стартапів у малому та середньому бізнесі в Україні, їх поточний стан впровадження та можливі перспективи для подальшого розвитку.

Таблиця1- Інноваційні підходи до створення екологічно стійких стартапів у малому та середньому бізнесі та їх стан впровадження в Україні

Інноваційний підхід	Опис	Стан впровадження в Україні	Приклади/Тренди
1	2	3	4
Циркулярна економіка	Використання відновлюваних матеріалів, вторинної переробки, зменшення відходів.	Слабке впровадження, обмежені ініціативи з вторинної переробки; потреба у державній підтримці та інвестиціях.	FoodBIOPack: біорозкладне пакування та посуд.
Цифрові технології	Використання ІТ для моніторингу екологічного впливу, Big Data, IoT.	Поширення обмежене, але зростає інтерес серед стартапів; слабка інтеграція в промисловості.	Використання IoT для моніторингу води та енергії в агросекторі.
Сталий дизайн продуктів	Енергоефективні, біорозкладні, екологічно чисті продукти.	Набуває популярності серед невеликих виробників; великі підприємства запроваджують такі підходи повільно.	Bioplastics: альтернатива пластику, використання локальних матеріалів.
Екосистемні партнерства	Співпраця зі стейкхолдерами для створення стійких ланцюгів постачання.	Частково впроваджується у великих бізнесах; слабка популярність серед МСП через	GreenTech конференції, екологічні кластери (зародковий етап).

Інноваційний підхід	Опис	Стан впровадження в Україні	Приклади/Тренди
1	2	3	4
		обмеженість ресурсів.	
Бізнес-моделі “Продукт як послуга” (PaaS)	Оренда замість купівлі продуктів, сервісне обслуговування.	В Україні маловідомий підхід; обмежені ініціативи в секторі електроніки та транспорту.	Ініціативи щодо оренди велосипедів у містах.
Залучення інвестицій через краудфандинг	Збір коштів для екологічних проєктів через платформи.	Часто використовується на міжнародних платформах, але рідко серед українських стартапів через слабку культуру краудфандингу.	UAnimals: збір коштів на екологічні акції та стартапи.
Гейміфікація для клієнтів	Мотивація до екологічної поведінки через інтерактивні програми.	Рідкісне впровадження; потребує розвитку мобільних застосунків та залучення аудиторії.	Ініціативи у школах та екологічних освітніх проєктах.
Локалізація ресурсів	Використання місцевих матеріалів та оптимізація логістики.	Набуває популярності серед невеликих підприємств; важливий тренд для агросектору.	Виробники органічної продукції.
Фінансування через зелені облігації	Інвестиції у сталий розвиток через облігації.	В Україні майже не розвинений інструмент; потребує законодавчого врегулювання та підтримки.	Ініціативи міжнародних організацій.

**дані сформовано авторами*

Україна поступово впроваджує інноваційні підходи до екологічно стійких стартапів, але їх поширення ускладнюється через недостатність інвестицій, слабку підтримку від держави та обмежений доступ до технологій. Розвиток таких стартапів вимагає комплексного підходу та співпраці між бізнесом, державою та громадськістю.

Висновки. Попри позитивні тенденції, українські стартапи стикаються з труднощами у залученні інвестицій та масштабуванні. Лише 1% стартапів доходить до другого раунду інвестицій, що вказує на необхідність підтримки та розвитку інноваційної екосистеми. Хоча в Україні спостерігається зростання інтересу до екологічно стійких стартапів та впровадження інноваційних підходів, детальна статистика щодо використання конкретних методів є

обмеженою. Необхідні подальші дослідження та офіційні дані для оцінки ефективності та поширення цих підходів у малому та середньому бізнесі.

Список використаних джерел

1. Іващенко А. Економічні вигоди від впровадження цифрових інструментів у малому та середньому бізнесі в Україні. Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень / Г. Єфімова. 2024. – Режим доступу: URL: <https://doi.org/10.62731/mcnd-09.08.2024.002> (дата звернення: 10.01.2025).
2. Зінченко О. А. Концептуальні засади зеленого брендингу в сучасному бізнесі. Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: порядок денний для України. 2023. – Режим доступу: URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-30> (дата звернення: 10.01.2025).
3. Боровик Ю. Т., Єлагін Ю. В., Полякова О. М. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 69. URL: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i69.200551> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Global startup ecosystem index 2024 : Україна в топ-50. УФС. – Режим доступу: URL: <https://usf.com.ua/global-startup-ecosystem-index-2024-україна-в-топ-50/>.
5. Home - seeds of bravery. Seeds Of Bravery. – Режим доступу: URL: <https://seedsofbravery.eu/> (date of access: 10.01.2025).
6. Гойденко Т. Три українські стартапи отримали гранти від glovo startup lab – delo.ua. Останні новини України та світу онлайн – delo.ua. – Режим доступу: URL: <https://delo.ua/telecom/tri-ukrayinski-startapi-otrimali-granti-vid-glovo-startup-lab-433552/> (дата звернення: 10.01.2025).